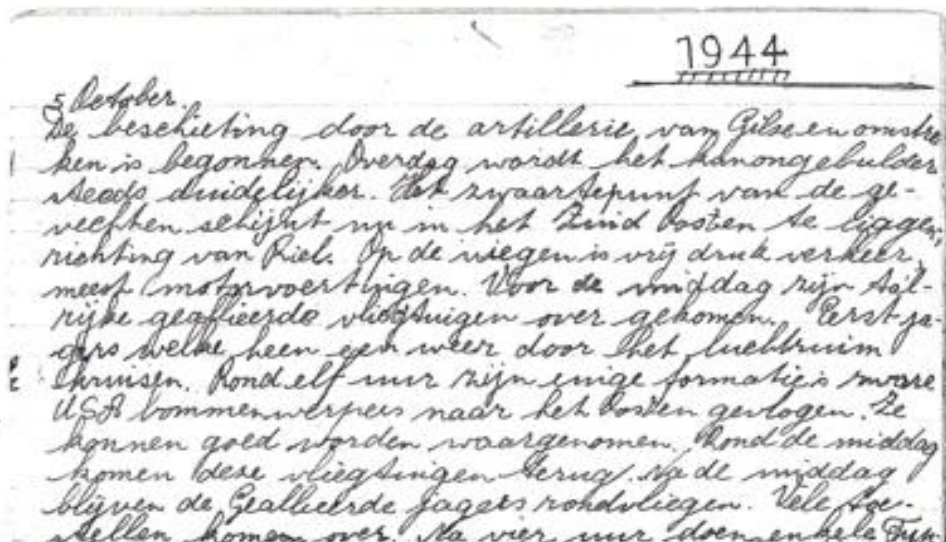

Oorlogsdagboek uit de periode 5 oktober 1944 tot en met 28 november 1944

Schrijver(ster) van dit dagboek is helaas onbekend.

Oorlogsdagboek

5 oktober 1944

De beschieting door de artillerie van Gilze en omstreken is begonnen. Overdag wordt het kanongebulder steeds duidelijker. Het zwaartepunt van de gevechten schijnt nu in het zuidoosten te liggen: richting Riel. Op de vliegheer is vrij druk verkeer, meest motorvliegtuigen. Voor de middag zijn talrijke geallieerde vliegtuigen over gekomen. Eerst jagers welke heen en weer door het luchtruim kruisen. Rond elf uur zijn enige formaties zware USA bommenwerpers naar het oosten gevlogen. Ze konden goed worden waargenomen. Rond de middag komen deze vliegtuigen terug. Na de middag blijven geallieerde jagers rondvliegen. Vele toestellen komen over.

Na vier uur doen enkele Typhoon toestellen een verbeterd aanval op Duitse eenheden tussen Riel en Alphen. Ze duiken talrijke malen neer en openen het vuur en werpen ook bommen af. De Duitsers bieden met veel lichte o.a. batterijen hardnekkig verzet. Ook op andere plaatsen was het Duitse lichte luchtdoelgeschut zeer actief.

's Avonds om 10 uur, als zich Duitse colonnes over de wegen voortbewegen, wordt plotseling een scherp fluiten gehoord, gevolgd door enkele vrij hevige ontploffingen. Even later wordt dit herhaald. Geallieerde artillerie neemt doelen in de naaste omgeving van hier onder vuur. In het dorp, even rechts van de kerk is brand uit gebroken. Met tussenpozen van enige minuten blijven nu granaten neerkomen; voornamelijk in het zuiden en zuidwesten. Waar de projectielen precies neerkomen kan moeilijk gezegd worden. ± Om een uur wordt het rustiger. In de verte blijven zich nog explosies voordoen. Enige Britse vliegtuigen hebben vannacht hier boven rondgevologen.

's Morgens (6 oktober 1944) worden grote hoeveelheden strooibiljetten gevonden. En wel drie verschillende soorten; resp. een met berichten in het Nederlands, een met berichten in het Duits en een soort Ausweis voor de Duitse weermacht. 's Morgens blijkt eveneens, dat verschillende granaten in een wijd verspreid gebied in weilanden en bij de huizen zijn neergekomen. Enkele granaten kwamen slechts enkele tientallen meters van hier neer. Op de Bolberg is o.a. een vrij groot aantal granaten gevallen. Er is schade aangericht aan enkele huizen terwijl enkele stuks vee gedood werden.

Oproep aan Duitse soldaten om zich over te geven. Archief Heemkring Molenheide

6 oktober 1944

Nabij Alphen en verder naar het noordoosten bij Goirle wordt hevig gevochten. Jachtvliegtuigen der Geallieerden zijn zeer actief en ondersteunen hun strijdkrachten te land door hevige aanvallen te doen op de Duitse troepen aan het front. 's Nachts ligt het gebied van Gilze weer onder vuur der Britse artillerie. Voor de middag rond tien uur verschijnen verscheidene Geallieerde jagers in de lucht. 't Zijn meest Typhoons en ze beginnen aanvallen te doen op Duitse troepen en ander militaire doelen aan de fronten. Verder openen ze ook het vuur op een paar punten tussen Bavel en Gilze. Even later brandt het op 't Raakeind.

Na de middag komen er nog meer jagers in de lucht. Typhoons en Spitfire-jachtbommenwerpers bombarderen de Duitse doelen bij Alphen en nemen ze daarna onder vuur met de boordwapens. Ook ten oosten van Alphen doen ze hevige aanvallen met hun boordwapens. Duitse afweerbatterijen kwamen herhaaldelijk in actie.

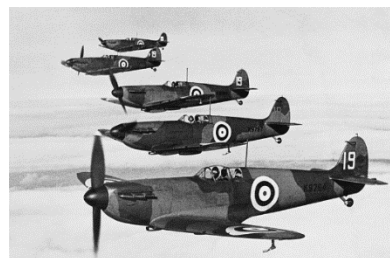
Rond vijf uur trekt bij uiterst helder weer een zeer sterk verband Lancasters en Halifaxen voorbij, bestaande uit ± 200 machines. ± Eén uur later komen ze terug verder over het noorden.

Het kanongebulder davert vandaag vrijwel de hele dag voort. Op de wegen is er tamelijk druk verkeer. Een vrij groot aantal Duitse voertuigen trekt op en neer. Hieronder bevinden zich verschillende Rode Kruiswagens.

Des nachts beschiet de Britse artillerie wederom doelen bij Gilze; voornamelijk ten zuiden daarvan op de Bolberg, o.a. ontploffen verscheidene granaten en er wordt schade aangericht. Verscheiden Britse jagers waren weer in actie. Er wordt ook nog gemeld dat tijdens het Britse artillerievuur van heden een persoon gedood werd.¹

7 oktober 1944

Voor de middag zijn enkele Geallieerde jagers gezien. Na de middag zijn meerdere machines waargenomen. Grotendeels Typhoons; verder ook Spitfires en Mustangs. Ze deden voornamelijk aanvallen met de boordwapens op verschillende punten langs de frontlinie. Britse en Amerikaanse bommenwerpers hebben vandaag weer zware aanvallen gedaan op Duits gebied. Dit werd vastgesteld doordat drie zware bommenwerpers hier over naar het westen zijn teruggevlogen. Een Lancaster en een Liberator zijn op vrij grote hoogte over gekomen. Een vliegend Fort (B15) was klaarblijkelijk van plan op dit vliegveld te landen daar er zware schade was toegebracht. Een motor was o.a. buitenwerking.

Supermarine Spitfire Mark - collectie Imperial War Museums

't Kwam op slechts een paar honderd meter hoogte aanvliegen uit het noordoosten. Als 't toestel in 't westen omdraait en tegen de wind in, recht hiernaar toe vliegt, wordt het door verscheidene lichte o.a. batterijen beschoten vanuit de richting Chaam. Hierop draait de machine weer onmiddellijk naar het westen af, weet dan iets hoogte te winnen en vliegt vervolgens door naar het westen. Waarschijnlijk waren de inzittenden van mening dat dit vliegveld reeds in Geallieerde handen was. Verder is hier alles 't zelfde als voorafgaande dagen.

Volgens niet bevestigde berichten hebben Duitse- en Nederlandse SS-formaties² tijdens een tegenaanval terrein gewonnen en de Geallieerde strijdmacht in de richting van Baarle-Nassau teruggeslagen. Des nachts is er niet veel te melden. In de verte wordt met kanonnen geschoten. Enige Geallieerde vliegers zijn in actie.

8 oktober 1944

Vandaag een zeer rustige dag. Des voormiddags is het bliksems mistig. Er is dan vrijwel niet geschoten aan het front en er is geheel niet gevlogen. Na de middag zijn een paar Geallieerde jagers gehoord of gezien. De Britse artillerie zond nog een paar granaten af op Gilze, In het zuiden zijn ook nog enige explosies gehoord, maar deze leken veraf. Waargenomen kon worden dat een stuk uit de Alphense toren is geslagen. Des nachts is het ook vrij rustig gebleven. Er werden enkele ontploffingen gehoord.

9 oktober 1944

Heden weer zeer weinig gevlogen. Na de middag zijn in het zuiden enige zware bommenwerpers gehoord. Des nachts kwamen verscheidene toestellen over. Het artillerievuur heeft vandaag voortgeduurd. In het zuiden en zuidoosten ontploften verscheidenen granaten.

Raadhuis in Gilze - archief Heemkring Molenheide

10 oktober 1944

De Duitsers laten de twee molens, het schone raadhuis en de watertoren van Gilze in de lucht vliegen.

¹ ¹ Op 6 oktober 1944 sneuvelde een 3 maanden oud kind. Josephus Franciscus Marinus Broeders (Sjefke) Hij woonde op de Bolberg in Gilze

² Waarschijnlijk wordt hier de 'Kampfgruppe' van generaal-majoor Kurt Chill bedoeld.

's Middags reeds worden de ladingen springstoffen bij de molens tot ontploffing gebracht. Voorafgegaan door een doffe knal storten ze in elkaar. Tegen duister volgt een nieuwe, veel heviger explosie. Het nieuwe raadhuis wordt hierdoor voor het grootste deel verwoest. Kórt voor acht uur is er geen elektriciteit meer: de lampen gaan uit. Vrijwel onmiddellijk daarop volgt weer een zware explosie. Waarschijnlijk is nu ook de watertoren in een puinhoop veranderd. Later zijn nog enkele ontploffingen gehoord. Onder andere een zeer hevige rond elf uur. Ook bij de kerktoren schijnt een grote dynamietlading te liggen maar deze is nog niet tot ontploffing gebracht. Vermoed wordt dat de Duitsers een uitkijkpost in de kerktoren willen inrichten.

Overdag is er weer niet gevlogen. Er was een regenachtige lucht. Des nachts kwamen enkele vliegtuigen over. Aan het front was het vandaag ook vrij rustig. De artillerie kwam enige malen in actie.

11 oktober 1944

Heden voormiddag zijn een paar vliegtuigen waargenomen. Na de middag is er meer luchtactie. Er is o.a. een groep van ± 10 Spitfire jachtbommenwerpers gezien, deze deden een hevige aanval op een punt aan de Alphenseweg ten zuiden van de steenoven. Ze kwamen uit westelijke richting aanvliegen en boven hun doel aangekomen zetten ze de aanval in. Eén voor één duiken ze omlaag en werpen elk twee bommen af. Bij sommigen kon men dit zeer goed waarnemen. Daarna duiken de machines nog enige malen om het vuur met de boordwapens te openen. De Duitsers boden tegenstand met enkele lichte batterijen. De aanvallende vliegtuigen zijn weer in dezelfde richting teruggevlogen van waaruit ze gekomen waren.

Er werden na de middag nog enige andere Geallieerde jagers gezien van de typen Mustang en Spitfire, maar deze ondernamen geen belangrijke aanvallen meer. De Britse artillerie heeft weer een paar punten onder vuur genomen. Voornamelijk in het zuiden. Enige granaten vielen dichterbij. Eén kwam rakelings over suizen om in de Biestraat ± 150 meter noordelijk van 't wegenkruispunt Gilze-Chaam-Bavel neer te vallen³. De Duitse onderdrukkers vorderen o.a. paarden, wagens, varkens, fietsen, kippen, eieren en andere levensmiddelen. Des nachts is de Britse artillerie vrij hevig in actie geweest. Naar gemeld wordt zijn verscheidene projectielen in de Aalstraat neergekomen. Aan verscheidene huizen is schade aangericht. Er is vannacht weinig gevlogen.

12 oktober 1944

Voormiddag's zijn enige Geallieerde jachttoestellen en ± 100 bommenwerpers waargenomen. De jagers vlogen heen en weer door 't luchtruim en deden hier en daar aanvallen met de boordwapens. Om 10 uur zijn ± 100 zware Britse bommenwerpers naar Duitsland⁴ gevlogen en kort voor de middag teruggekeerd. Namiddag's deden elf Spitfire jachtbommenwerpers een hevige aanval op 'n punt ongeveer halverwege Gilze en Alphen. Ze wierpen eerst in duikvlucht de bommen weg en openden daarna het vuur talrijke malen met hun boordwapens. Een half uur later ondernamen tien toestellen van 't zelfde type een soortgelijke aanval in de richting van Hulten. Op beide plaatsen waar werd aangevallen brak brand uit: *"t smoorde van d'èige"*.

Voorts zijn nog enkele andere Spitfire- en enige Mustangtoestellen gezien.

's Avonds en 's nachts zijn ook nog een aantal Geallieerde toestellen in actie geweest. s' Avonds hingen in de richting van Breda lichtfakkels. De Britse artillerie was vandaag zowel bij dag als 's nachts met tussenpozen vrij actief. Duitse batterijen beantwoordden het vuur. In de buurt van Altena zijn verschillende projectielen neergekomen. Des middags is er ook vuur met lichte kanonnen en MG's⁵ gehoord. Vandaag hebben de Duitsers in deze buurt zeer vele paarden opgevorderd.

Mustang P51 - Wikipedia

³ Aan de hand van deze locatieaanduiding zou je kunnen opmaken dat de schrijver(ster) van dit dagboek op de Horst gewoond moet hebben. De gebroeders van den Hout woonden daar ook!

⁴ Mogelijk een bombardement op het noorden van Limburg (Venlo, Horst)

⁵ Machinegeweer

13 oktober 1944

Tegen half elf komt de Geallieerde luchtmacht in actie. Typhoons, Spitfires en Mustangs verschijnen in de lucht en doen voornamelijk in het noordwesten aanvallen. Des middags worden de luchtacties voortgezet. Er zijn tientallen jagers waargenomen, voor het merendeel Spitfires. Van tevoren was nog een groep van ± 5 Lightnings gezien. Rond halfzes was er een bijzonder drukke actie. Ongeveer 25 jagers waren in de lucht. Op verschillende punten kwamen de toestellen naar omlaag om doelen op de grond te beschieten. De Duitse lichte afweerbatterijen welke zijn opgesteld tussen de Langerijt en de Chaamse bossen zijn ook in werking geweest. Hedennacht zijn ook nog verschillende Geallieerde jagers gehoord. Deze hebben verscheidene lichtfakkels uitgeworpen. Af en toe is de Britse artillerie, zowel overdag als 's nachts, in actie geweest. Enkele honderden meters ten zuiden van Gilze kwamen talrijke projectielen neer.

De Duitsers zijn vandaag begonnen om het grootste deel van het vee uit de weide te roven. Honderden koeien worden 's avonds tegen het duister langs de wegen voortgedreven in de richting van Breda.

14 oktober 1944

Voor de middag zijn grote hoeveelheden Engelse Lancaster- en Halifax bommenwerpers gepasseerd. Om ca. negen uur kwamen de eersten over. Ze werden gevolgd door honderden anderen. Velen der machines vlogen boven de wolken zodat er slechts een paar gezien konden worden. Bijna 'n uur later, als de vliegtuigen terug komen, kunnen ze wel beter worden gezien. Over een breed gebied vliegend komen ze hier over. De vliegtuigen werden geëscorteerd door hoogvliegende jagers. Voor de middag werden tevens nog enkele andere jagers gezien welke op normale hoogte vlogen en de grond afzochten. Na de middag is een zeer hevige ontploffing gehoord in het zuidoosten, waarschijnlijk aan de weg Alphen-Gilze. Mogelijk hebben de Duitsers hier een bruggetje in de lucht doen springen. Typhoon toestellen hebben een reeks zeer hevige aanvallen gedaan op doelen in de richting van Alphen. Ze maakten blijkbaar gebruik van raketgeschut. Een toestel stortte vanuit grote hoogte naar omlaag. Waargenomen werd dat 't vrijwel loodrecht naar beneden ging en dat toen het vliegtuig de grond bereikte er een grote rookwolk ontstond.

Hawker Typhoon Britse jager en bommenwerper

Er zijn na de middag ook nog verscheidene Mustangs en Spitfires in actie geweest. De Britse- en Duitse artillerie was vandaag weer in actie. Er ontploften ook weer talrijke granaten in het zuiden. Vannacht zijn er ook weer Geallieerde vliegtuigen in actie geweest. De Duitsers gaan voort met het opvorderen van paarden. Naar gemeld wordt is vandaag Athene door de Britten en Riga door de Russen ingenomen.

15 oktober 1944

In de voormiddag is het mooi weer, na de middag begint het te regenen. 's Morgens wordt er druk gevlogen. Rond 8.30 uur vliegen tientallen Amerikaanse jagers rond op grote hoogte. Hieronder bevinden zich Lightnings. Sommige machines laten zeer forse condensatiestrepen na; andere minder grote. In het zuiden worden ook nog vliegtuigen gehoord, mogelijk zware bommenwerpers. Om ca. tien uur vermindert de activiteit der jagers. Tegen de middag is nog een groep van zes zware bommenwerpers over gekomen. Deze vlogen naar 't westen. Voor de middag en kort na de middag zijn verder nog enige Engelse toestellen gezien. Typen: Typhoon, Spitfire en Mustang. Als het weer slechter wordt is er maar weinig meer gevlogen. 's Nachts is het ook slecht weer. Een paar toestellen zijn dan nog gehoord. Aan het front was het heden ook tamelijk rustig.

16 oktober 1944

Enkele Britse vliegtuigen zijn vandaag waargenomen. Type: Mustang en Spitfire. Er werden geen belangrijke aanvallen gedaan vanwege het slechte weer. Rond 12 uur 's middags ontploften enige projectielen in de buurt van de Bolberg, welke afgeschoten waren door de Britse artillerie. Er zijn ook projectielen gevallen in de omgeving van de weg Chaam-Gilze. De Duitsers gaan nog steeds voort met het weghalen van allerlei voorwerpen in 't bijzonder paardenwagens. Hedennacht zijn enkele Engelse vliegtuigen gehoord.

17 oktober 1944

Vandaag is er niet veel te melden. Hetzelfde slechte weer, er zijn slechts enkele vliegtuigen waargenomen. Type: Spitfire en Mustang. De artillerie was nu en dan actief. Des nachts is er ook zeer weinig te melden. Voor de middag zijn enige zware bommenwerpers gehoord.

18 oktober 1944

Heden is er weer niet veel gevlogen. Voor de middag, als het helder is, zijn op grote hoogte enkele groepjes van vier jachttoestellen waargenomen. Verder zijn dan nog enkele jagers gezien welke op normale hoogte vlogen, o.a. Typhoons. Na de middag en gedurende de nacht is 't slecht weer. Enkele Spitfires en Mustangs zijn dan in actie geweest. Aan het front was het vandaag ook zeer rustig. Russische troepen hebben zich meester gemaakt van de Zuid Slavische hoofdstad Belgrado.

19 oktober 1944

Vandaag vrijwel de hele dag stortregens. De activiteit te land en in de lucht is er ernstig door beperkt. Na de middag zijn drie DC-3 transportmachines gezien, welke naar het westen terugvlogen. Nog een paar andere toestellen van dat type zijn gehoord. Men verklaart dat ten oosten van Tilburg een transportmachine is geland. Verder zijn vandaag nog een paar Britse jagers gezien (Spitfires). Rond de middag heeft de artillerie enige schoten gelost. Hedennacht geen bijzondere gebeurtenissen.

20 oktober 1944

Voor de middag, rond 10 uur, is een groep van 33 Marauder bommenwerpers uit het zuiden gekomen. Ze vlogen recht hierover naar het noorden, op normale hoogte. Als ze naar schatting ongeveer boven Oosterhout zijn gekomen, de toestellen zijn dan nog duidelijk te horen, wordt het ontploffen van een lange reeks bommen gehoord. Even later vliegen de Marauders over het westen naar het zuiden terug. Tevoren waren een paar kleine groepjes vliegtuigen van hetzelfde type boven Breda waargenomen. Voorts zijn voor de middag nog enkele Typhoons en Mustangs gezien.

*U.S. Army Air Forces Martin B-26B- USAAF -
U.S. Air Force photo*

Na de middag is er ook nog druk gevlogen. Verschillende groepen Spitfires hebben dan rond gevlogen. Des nachts waren ook weer talrijke machines in actie. Gemeld wordt dat er bijna iedere nacht lichtfakkels in het luchtruim zweven. Ver in het westen is er vandaag geweldig geschoten. Hier is de artillerie af en toe ook in actie geweest.

21 oktober 1944

Vandaag zijn verschillende Geallieerde jachtvliegtuigen in actie geweest, vooral na de middag. Voornamelijk werden Spitfires en Typhoons waargenomen. Hier en daar kwamen lichte batterijen in actie. Op dit ogenblik bevinden zich in deze buurt vele Duitse troepen. Heden nacht zijn enige Geallieerde vliegtuigen gehoord. 's Avonds rond tien uur werd weer 't fluiten van enige projectielen gehoord. Ze kwamen in het zuiden neer. Later in de nacht en ook overdag zijn verder nog verscheidene projectielen ontploft.

22 oktober 1944

Er is vandaag weinig gevlogen. Een paar vliegtuigen zijn gezien of gehoord. Ook 's nachts zeer weinig te melden. Vanmorgen zijn tenminste vier parachutes van Britse lichtfakkels gevonden. Overdag is er aan het front niet veel geschoten. Tegen de avond en 's nachts is daar meer actie. Arbeiders, vooral in deze buurt, worden opgepikt en naar het front gezonden.

23 oktober 1944

Des nachts is Gilze en buitenwijken weer door de Britse artillerie gebombardeerd. Rond vier uur vannacht floten enige projectielen in deze omgeving neer. Er vielen er n.l. langs de weg van hier naar het dorp en verder in enkele andere wijken van het dorp. Er is geen belangrijke schade aangericht.

's Avonds, rond acht uur, zijn voor de eerste maal sinds lange tijd bij nacht, grote hoeveelheden Engelse bommenwerpers overgekomen. Ze vlogen grotendeels zuidelijk van hier voorbij. De lucht was bewolkt en het was vrij mistig. Vandaar is er niet veel bijzonders waargenomen. 's Morgens zijn lange brede zilverstroken gevonden. Er waren s' nachts ook een paar jagers in actie. Overdag is vandaag geen enkel vliegtuig gehoord. Ook aan het front is het dan vrij rustig.

24 oktober 1944

Enige Britse jagers zijn vandaag in de lucht verschenen. Hieronder bevonden zich een paar Mustangs. De overige waren Typhoons. Des nachts zijn ook nog enige Geallieerde jagers gehoord. De Britse artillerie was gedurende de namiddag verscheidene malen in actie. Het fluiten der projectielen werd meerdere malen gehoord en ontploften er niet ver van hier in het zuidoosten. De Duitsers hebben geschut opgesteld ergens in de omgeving van de Driehoek⁶. Ook deze batterijen hebben enige malen het vuur geopend. Vannacht is ook nog een zware ontploffing gehoord. Dit was het vallen van een vliegtuigbom, zoals later gemeld is.

25 oktober 1944

Voor de middag en kort na de middag is er vanwege de mist niet gevlogen van betekenis. Als de mist opgetrokken is komen Spitfires en Typhoons in actie. Van vijf tot zes uur zijn grote formaties Engelse bommenwerpers over gekomen. Nu en dan kon men ze tussen de wolken waarnemen. De bommenwerpers vlogen naar het westen. Jagers vlogen mee. Des nachts is er niet veel bijzonders te melden. Af en toe is de artillerie vandaag in actie geweest. Er werd ook weer MG-vuur en dat van lichte kanonnen gehoord.

26 oktober 1944

In het oosten (in de richting van Tilburg) wordt vandaag hevig geschoten; vooral voor de middag. Er wordt veel MG-vuur en dat van licht kanonnen gehoord. 's Avonds en 's nachts nemen de Britten weer doelen bij Gilze onder vuur. Ten zuiden van de Bolberg ontploffen talrijke granaten. Te middernacht zijn alle Duitsers welke in deze omgeving waren begonnen in noordelijke richting weg te trekken. Op 27 oktober 's morgensvroeg trekken ze nog steeds vanuit het zuiden voorbij in de richting van Bavel. Zowel overdag als 's nachts is er maar weinig gevlogen. Enkele vliegtuigen zijn gehoord, een paar andere gezien. Gemeld wordt dat Geallieerde troepen twee kilometer van Tilburg staan.

27 oktober 1944

De dag der bevrijding is gekomen.

Rond de middag zijn Poolse tanks van het Geallieerde bevrijdingsleger, na 4½ jaar met ondragelijk, ongehoord geduld daarnaar te hebben uitgezien, het dorp binnen gereden en hiermede Gilze de vrijheid weergegeven. 's Morgens beginnen ten oosten van het dorp hevige gevechten met geweren en machinegeweren. Enkele Duitse soldaten trekken te voet en per fiets over de straten terug. Het is mistig weer en niet geschikt voor operaties van de luchtmacht.

*Figuur 1 De opgeblazen toren ligt op straat - archief
Heemkring Molenheide*

Om acht uur voor de middag wordt de strijd nog steeds heviger. Tussen 9 en 10 uur bereikt hij zijn hoogtepunt.

Tanks dringen onhoudbaar voorwaarts en om elf uur schijn de tegenstand der Duitsers te verminderen. Kort voor de middag is deze zo goed als gebroken. Tevoren ±half elf, hebben de Duitsers de kerktoeren met een grote explosieve lading ineen laten storten. Niet alleen de toren zelf maar ook een deel van de kerk is hierdoor verwoest. Rond de middag bereiken de eerste Geallieerde troepen, Polen, met hun tanks en auto's de oostelijke wijken van het dorp. In de Biestraat bevinden zich nog enkele Duitsers.

⁶ Zijstraat van de Bavelseweg

Om half twee, als ze Geallieerde tanks in het centrum van het dorp waarnemen, neemt de vijand de vlucht. Geen enkele Duitser wordt dan nog gezien en ten westen van het dorpscentrum wordt niet meer van noemenswaardig gevochten. Om kwart voor twee stoten de Poolse tanks via de watertoren en de Vrant (Warande) door naar Verhoven en het vliegveld. Daar wordt nog fel met MG's en lichte kanonnen gevochten. Op verschillende plaatsen in de buitenwijken van het dorp staan woningen in brand. Steeds meer tanks en gevechtswagens rijden het dorp binnen. De meesten komen vanaf de Alphenseweg.

Na drie uur des middags is het vrij rustig gebleven. De Geallieerde troepen blijven in het dorp, ten noorden en ten noordwesten daarvan. Ten westen en ten zuidwesten komen ze echter nog niet. Zo wordt het avond en nacht; het is hier zogenaamd niemandsland. In de verte is des nachts nog vrij hevig met MG's geschoten, vooral in noordoostelijke richting. Er zijn dan verschillende Geallieerde vliegtuigen gehoord.

Er worden weer strooibiljetten uitgeworpen waarin de Duitse soldaten worden aangespoord zich over te geven. Later wordt bekend dat er in Gilze een dode en een paar zwaar gewonden zijn te betreuren. Op het Weilenseind, de Vossenbergh, Nerhoven, op Verhoven en het Raakeind zijn enige boerderijen, grotendeels schuren in vlammen opgegaan. In de Alphense- en Chaamse bossen bevonden zich nog Duitsers. Er wordt aldaar nog met MG's gevuld. Op de in Gilze binnenrijdende tanks, gevechtswagens en auto's stonden familieberichten vermeld uit de reeds bevrijdde dorpen. O.a. uit Baarle-Nassau en Alphen. Onder de bevolking deelden ze sigaretten uit.

28 oktober 1944

Poolse bevrijdingstroepen rukken in westelijke richting op.

Des morgens om ± negen uur marcheren Poolse infanteristen vanuit Gilze over de Biestraat richting Bavel. Slechts geringe tijd later komen twee zware tanks uit de Brakken aanrijden en slaan de Chaamseweg op. Nu duurt het nog slechts enkele minuten of tientallen andere tanks komen uit dezelfde richting aanrijden en zetten eveneens koers naar Chaam.

Ten noordwesten van het vliegveld en tussen Bavel en Chaam wordt hevig met machinegeweren geschoten. Enige tijd later worden talrijke branden waargenomen langs de lijn Rijen-Molenschot-Bavel-Ulvenhout. Naarmate het korter bij de middag komt wordt het steeds drukker. Zeer lange rijen meest lichte tanks en vrachtauto's rijden naar het westen.

Een Geallieerd verkenningsvliegtuig, 'n eenmotorig oud toestel, cirkelt boven het vliegveld. Ook enkele Mustangs en een paar hoogvliegende Lichtnings worden gezien. Poolse soldaten met auto's en lichte tanks worden ingekwartierd. Na de middag komen nog steeds maar meer auto's en tanks binnenrijden. De wegen zijn volgepropt, zodat tanks vaak rechtstreeks over de akkers rijden. 't Is een geweldige drukte, ook op de kleinere wegen. Zwaar geschut wordt opgesteld rond het dorp. Na drie uur is dit aanhoudend in actie. Verschillende Engelse vliegtuigen zijn na de middag waargenomen. Ze cirkelen o.a. rond boven Breda.

In het noorden en westen wordt met tussenpozen nog heftig met MG's geschoten. In het zuiden is het rustig. Nu de Duitse weermacht is opgetrokken worden verschillende maatregelen genomen. Personen die veel met de Duitsers hebben samengewerkt worden vastgezet. Oude Nederlandse militairen worden opgeroepen om de orde en rust te helpen handhaven. Plakkaten worden opgehangen. Hedennacht zijn verschillende Geallieerde vliegtuigen gehoord. Zwaar Pools geschut is aanhoudend in werking geweest. Van morgen hebben de Duitsers verscheidene granaten afgevuurd op het vliegveld.

29 oktober 1944

Poolse troepen trekken vandaag door het dorp in de richting van Breda en Rijen. Er heerst grote drukte op de wegen. Voor de middag rijden allerlei soorten tanks, gevechtswagen, pantserauto's, gewone auto's en motoren door de straten. In het gehele dorp door bevinden zich grote hoeveelheden dezer voertuigen. Afweergeschut is op verschillende punten opgesteld. Zwaar Brits geschut is vrijwel de hele dag door met tussenpozen in actie. De projectielen ontploffen meestal in het noorden. Er wordt daar ook nog steeds met MG's geschoten. Ook ten westen van Bavel wordt nog hevig gevochten.

Een of twee Britse verkenners zijn reeds geland op het vliegveld. Des morgens zijn in het zuiden enige bommenwerpers gepasseerd. Er hebben ook Spitfires, Typhoons en Mustangs rondgevlogen. Op grote hoogte kwamen ook nog vliegtuigen over met condensatie strepen. Na de middag waren eveneens verscheidene vliegtuigen in actie. In de richting van Bavel, Dorst en Rijen zijn branden waar te nemen. 's Nachts is het zware Britse geschut nog verschillende malen in actie geweest.

30 oktober 1944

Geallieerde troepen blijven voorbij trekken in noordelijke richting. In Gilze begint de rust weer te keren. Het Britse verkenningsvliegtuig dat gister op het vliegveld landde is ook vandaag daar weer aangekomen. Ditmaal landde het over ons. Er zijn nog enkele andere machines waargenomen van de typen: Spitfires, Mustang en Typhoon.

Het Brits zware geschut rond Gilze is vertrokken. Er zijn vandaag ook Engelse en Canadese troepen aangekomen. Bijna de hele dag door zijn tanks, pantserwagens en legerauto's voorbij gekomen. Des nachts is het regenachtig weer. Toch zijn verschillende vliegtuigen gehoord.

2 Poolse troepen op het Plein in Gilze

31 oktober 1944

Voor de middag zijn zeer lange rijen Geallieerde pantserwagens, vrachtauto's, jeeps en nog een paar tanks voorbij gereden. Waarschijnlijk waren dit grotendeels voertuigen voor de frontverzorging. Na de middag is het buitengewoon rustig. Het grootste deel van het geallieerde bevrijdingsleger schijnt nu voorbij te zijn. Bijna alle troepen welke zich voorheen in Gilze bevonden zijn vertrokken.

Engelse soldaten gaan de belangrijkste wegen repareren daar waar ze door de opmars van de tanks het meeste hebben geleden. Er zal ook spoedig een begin gemaakt worden met het opmaken van het vliegveld. Het was heden zeer mistig. Er is noch overdag noch 's nachts gevlogen.

1 november 1944

Er wordt reeds een begin gemaakt met het weer intact brengen van het vliegveld. Een groot deel van de mannelijke inwoners van Gilze wordt opgeroepen om werkzaamheden te verrichten op het vliegveld. Britse auto's van de koninklijke luchtmacht komen aan en ook enige machines om de bomkraters dicht te maken.

Er staan drie Engelse verkenningsvliegtuigen (of lesvliegtuigen) op het vliegveld. Af en toe stijgen deze machines op over de rolbanen. Ook zijn er Britse officieren op het vliegveld. Enige Spitfires zijn vandaag gezien en ook nog een Typhoon. Rond vijf uur des middags zijn vele Lancasters en Halifaxen gepasseerd. Nu en dan konden ze waargenomen worden tussen de wolken.

± Vier uur is in het zuiden een vrij hevige explosie gehoord en even later een rookwolk waargenomen. Later is gemeld dat in Baarle-Hertog een vliegende bom is gevallen. In het noorden en het noordwesten is vandaag nog heftig met het zware geschut geschoten, vooral voor de middag. 's Nachts waren weer enige vliegtuigen in de lucht.

2 november 1944

Vandaag is er zeer druk gevlogen. Voor de middag om ca. 11 uur zijn in het zuiden verschillende groepen van 12 viermotorige Amerikaanse bommenwerpers⁷ voorbij gevlogen in de richting van Duitsland. Na de middag zijn enkele honderden Britse bommenwerpers⁸ van 't Lancaster en Halifaxtype iets verder noordelijk in

⁷ Mogelijk US 8th Air Force op de synthetische oliaffinaderijen en spoorknooppunten (zoals bij Merseburg/Leuna en het Rijnland)

⁸ Mogelijk luchtaanvallen in de regio Keulen/Euskirchen op onder meer infrastructuur

dezelfde richting gevlogen. Een uur later kwamen ze terug, sommige recht hierover. De bommenwerpers werden geëscorteerd door zeer vele jagers. Des avonds van ongeveer half acht tot half negen, zijn nogmaals grote formaties Britse bombardementsvliegtuigen over gekomen. In het oosten werden vele flitsen gezien. Na de middag zijn ten noordwesten van Breda twee groepen van 12 jachtbommenwerpers in actie geweest. Ze wierpen daar bommen en vuurden met de boordwapens. Verder zijn nog enkele Spitfires en Typhoons gezien.

Op het vliegveld wordt reeds hard gewerkt. Er komen daar steeds meer tractors, graafmachines, hijskranen en vrachtauto's aan. In het noordwesten wordt het gebulder der kanonnen nog gehoord. Des avonds en 's nachts zijn enkele ontploffingen en nog enkele jachtvliegtuigen gehoord.

3 november 1944

In het noorden en noordwesten is vandaag af en toe nog 'n hevig gebulder der kanonnen gehoord. Er zijn vandaag verscheidene Spitfires en een paar Mustnags gezien. Een groep van ongeveer 15 Spitfires kwam vrij laag over het vliegveld maar vlogen door in de richting van Breda. Ten noorden daarvan werden aanvallen gedaan. Rond 11 uur in de voormiddag werd geronk van motor gehoord als van een laag vliegende jager welke ongeveer recht hierover kwam en naar het zuidoosten vloog. Even later houdt het geluid van de motor plotseling op en dan volgt er een ontploffing. Er is een vliegende bom gevallen in de Chaamse bossen tussen de brandtoren en het Putven. Des nachts is het slecht weer. Een paar vliegtuigen zijn gehoord.

Luchtfoto van de startbanen op het vliegveld op eind van de oorlog – vol met bomkraters

4 november 1944

Vandaag zijn ca. 60 Engelse jagers waargenomen. Voor het grootste deel waren het Spitfires. Verder ook nog Mustangs en Typhoons. Des middags is nog een Liberator gepasseerd. Des avonds zijn vermoedelijk nog een paar zware bommenwerpers over gekomen, alsmede enkele jagers. Op 't vliegveld zijn 's nachts verschillende zoeklichten naar boven gericht. Op de wegen is nog steeds militair verkeer. In het noordwesten vandaag weer hevig kanongebulder.

5 november 1944

Verschiedene jagers waren vandaag weer in actie. Er werden Spitfires en Mustangs waargenomen. De meesten vlogen in noordelijke richting om daar hun operaties uit te voeren of keerden terug. Des nachts zijn de zoeklichten van het vliegveld weer in werking en er waren ook weer een paar Britse toestellen in actie.

6 november 1944

Heden is er weer druk gevlogen. Bijna de hele dag door zijn Britse en Amerikaanse jagers waargenomen. Voor de middag zijn enkele formaties zware Amerikaanse bommenwerpers in noordelijke richting gepasseerd. Ze vlogen grotendeels achter de wolken. Jagers escorteerden ze. Voor de middag zijn nog tientallen jagers gezien.

's Namiddags zijn eveneens vele jagers gezien. Groepen van 10 tot 15 Typhoons en Spitfires vlogen op slechts geringe hoogte vanuit het noordoosten naar hun bases in het zuidwesten. Er is dan ook een zeer groot aantal Engelse zware bommenwerpers over gekomen. Ze konden niet waargenomen worden vanwege de wolken. Jagers op grote hoogte zijn vandaag er ook nog verscheidene gezien. Een lesvliegtuigje is weer op het vliegveld geland. Des nachts zijn een paar vliegtuigen gehoord. De zoeklichten van het vliegveld zijn daar weer in werking.

7 november 1944

Enige jagers zijn vandaag naar het front gevlogen en daarvan teruggekeerd. Er zijn Spitfires, Mustangs en Typhoons waargenomen. Sommige toestellen o.a. twee Mustangs kwamen laag over. Geallieerde auto's en andere voertuigen rijden nog op de wegen op en neer. Des nachts zijn een paar vliegtuigen gehoord. De zoeklichten van het vliegveld zijn iedere nacht in werking.

8 november 1944

Vandaag zijn weer verscheidene formaties Engelse jagers over gekomen. Er zijn tientallen Spitfires en Mustangs benevens Typhoons gezien. Andere toestellen vlogen boven de wolken voorbij. Een lesvliegtuigje is van het vliegveld over hier gestart. Ongeveer een uur vloog hier over een Mustang naar het zuiden waarvan een groot deel van de linkervleugel was weggeschoten. Andere toestellen kwamen vrij laag hier over. Des avonds en des nachts is er weinig gevlogen.

9 november 1944

Het is vandaag zeer regenachtig weer. Ondanks de regen vlogen voor de middag tussen half tien en half elf honderden zware Britse bommenwerpers naar Duitsland. Later zijn ze hier over teruggekeerd. Geen van deze vliegtuigen kon waargenomen worden. Er zijn enkele Britse jagers gezien. Ongeveer de hele namiddag hebben Britse tanks over de grote weg getrokken in de richting van Tilburg. Des nachts niets te melden.

10 november 1944

Vandaag was het weer vrij slecht weer. Enige Britse jagers (Mustang en Spitfire), een lesvliegtuig en een laagvliegende Lancaster zijn gezien. Laatstgenoemde machinevloog in het zuiden in westelijke richting voorbij. 's Avonds zijn een paar toestellen gehoord.

11 november 1944

's Voormiddags is weer een aanzienlijk aantal Lancasters naar Duitsland gevlogen (± 200). Niet lang erna kwamen ze terug. De lucht was vandaag af en toe zeer helder maar dan plotseling weer zwaar bewolkt. Er zijn ook nog enkele tientallen jagers gezien, Spitfires, Typhoons en Mustangs.

Op het vliegveld, ten oosten van Molenschot. Laat men nu en dan een of meer tegelijk van de daar nog aanwezige zeemijnen ontploffen. Vandaag zijn ook nog twee Britse lestoestellen gezien en ook geland. Des nachts zijn enkele toestellen gehoord.

Spitfires op het vliegveld

12 november 1944

Vandaag werden bij dag weer enige jagers waargenomen en 's nachts enkele gehoord. Sommige kwamen vrij laag over. Een Mustang vloog zeer laag over het vliegveld. In het verloop van de dag zijn op 't vliegveld weer verscheidene bommen tot ontploffing gebracht. In de Chaamse bossen (villa's⁹) zijn veel Britse soldaten en een groot aantal auto's.

⁹ Hier wordt het kamp Prinsenbosch bedoeld

13 november 1944

Heden is er zeer weinig gevlogen. Enkele jagers zijn overgekomen.

14 november 1944

Er is vandaag slechts een toestel waargenomen en wel een lesvliegtuigje van 't type Auster. Dit is het toestel dat reeds meermalen op het vliegveld landde. Vandaag startte het daar. Des nachts is er ook weinig te melden.

15 november 1944

Rond drie uur van de namiddag zijn boven de wolken verschillende zware Engelse bommenwerpers naar het oosten gevlogen. Tussen 4 uur en 4.30 uur keerden ze hierover terug. Enkele der machines konden dan waargenomen worden. Jagers vlogen weer mee. Er zijn ook nog twee Auster toestellen aangekomen.

16 november 1944

Voor de middag is een verband van 37 vliegende Forten waargenomen met condensatiestrepen. Ze kwamen uit het zuiden en vlogen naar het noorden in de richting van Moerdijk, draaiden dan naar rechts om en vlogen vervolgens weer naar het zuiden terug.

Na de middag zijn vier tweemotorige transportvliegtuigen op het vliegveld geland. Ze landden over het Weilenseind. Later is nog een soortgelijke machine aangekomen. Er staan vijf Auster vliegtuigen op het vliegveld. Ten minste een toestel van dit type is in de lucht gezien. Een ander eenmotorig vliegtuig is ook nog geland. Des nachts is er niet veel gevlogen.

17 november 1944

Voor de middag is een Typhoon over Rijen gestart. Deze was gistermiddag geland. Een paar transportmachines zijn waargenomen welke gestart en geland zijn. Verder is nog een eenmotorig toestel met drie verticale starttroeren geland. Enkele Spitfires zijn nog waargenomen. Des avonds is er in het noordwesten nog geschutvuur hoorbaar. Des nachts is er niet gevlogen.

18 november 1944

Vandaag drukke bedrijvigheid in de lucht. In de voormiddag zijn talrijke groepen Typhoons en Spitfires, meestal bestaande uit acht machines, waargenomen en verder ook enige Mustang jagers. Die jachttoestellen vlogen meestal naar het noordoosten en vandaar weer terug. Een paar jagers kwamen zeer laag over het vliegveld. Ook daar wordt vrij druk gestart en geland.

Er zijn ± 5 Douglas DC-3 transporters geland en nog enkele Anson machines. Dit zijn de transportvliegtuigen welke op 16 november voor het eerst zijn aangekomen. Voorts zijn nog tenminste twee Spitfires, een (of twee) eenmotorig lestoestel en een paar Auster vliegtuigen geland. Verschillende vliegtuigen zijn weer gestart over Weilenseind. Na de middag zijn zeer sterke formaties Britse Lancasters en Halifax bommenwerpers gepasseerd in oostelijke richting en later terug gekeerd. Ze vlogen over een breed gebied voorbij en waren zeer duidelijk te zien. Er ontstonden condensatiestrepen. Deze waren niet als witte, doch als donkere banden tegen het hoog hangende wolkendek te zien. Sommige der bommenwerpers veranderden tijdens de heenreis volkomen van richting. Mustangs en Spitfires escorteerden de bommenwerpers.

Des nachts hangen in de richting van Moerdijk verschillende lichtkogels. Er wordt daar nu en dan ook nog een fel kanogebulder gehoord. Vliegtuigen zijn gehoord.

19 november 1944

Heden weer tamelijk druk gevlogen. Voor de middag zijn talrijke jagers gezien. Type: Mustang, Spitfire en Typhoon. Sommigen vlogen laag over het vliegveld. Vier Spitfires zijn voor de middag geland, gestart en daarna weer geland. Ze vlogen enige tijd rond boven het vliegveld. Er landde verder nog enkele transportvliegtuigen over Rijen. Een paar Auster toestellen zijn ook in actie geweest. Deze startte en landde gewoon over het veld.

Op het vliegveld staan op dit ogenblik $\pm$ 10 transportvliegtuigen (Ansons en Douglas DC-3), 7 verkenners (Austers), twee eenmotorige lesvliegtuigjes en een paar Spitfires. Des avonds en 's nachts zijn weer enkele toestellen gehoord.

20 november 1944

Er is vandaag zeer druk met transportvliegtuigen gevlogen, kort vóór en rond de middag zijn ruim 20 Douglas DC-3 machines over Rijen geland. Deze vliegtuigen zijn na de middag weer over het Weileseind gestart. In de middag landde verder nog enkele transportvliegtuigen, waaronder een Anson. Vandaag zijn enkele jagers gezien. Des avonds zijn nog een paar vliegtuigen gehoord. Overdag zijn nog zware bommenwerpers gehoord. Voor de middag vlogen boven de regenwolken enkele groepen Amerikanen naar het oosten. Na de middag vlogen in het zuiden verschillende bommenwerpers voorbij.

21 november 1944

Vandaag zijn weer enige Douglas DC-3 en Ansons transportvliegtuigen aangekomen en opgestegen. Ze landden over het Weileseind en startten over Rijen. Er zijn ook nog enige Mustangs en Spitfires gezien. Overall op het vliegveld wordt thans hard gewerkt. De startbaan Molenschot-Tilburg is ook in orde gekomen. 's Nachts is het regenachtig weer maar toch zijn enige vliegtuigen gehoord.

22 november 1944

Heden zeer veel regen. Er is niet gevlogen. De partizanen van maarschalk Tito hebben Tirana ingenomen.

23 november 1944

Ook vandaag weer zeer regenachtig weer; vooral voor de middag. Na de middag zijn boven de regenwolken een paar groepen zware bommenwerpers naar het oosten gevlogen en later teruggekeerd. Waarschijnlijk waren dit Amerikaanse toestellen. Er zijn nog Spitfire en een paar Mustangs gezien. Andere jagers die in en boven de wolken vlogen werden gehoord. Verder zijn nog een paar Ansons transportvliegtuigen en een paar Austers toestellen gestart of geland. 's Nachts nog een paar vliegtuigen gehoord.

24 november 1944

Vandaag wederom zeer slecht weer. Voor de middag zijn twee Mustangs waargenomen. Rond de middag zijn verscheidene Douglas DC-3 transporttoestellen aangekomen. Ze landden over Rijen en startten later weer over ons. Er zijn ook nog een paar Austers waargenomen. Des nachts zijn een paar vliegtuigen gehoord. Het bericht wordt vandaag verspreid door middel van plakaten welke opgehangen worden, dat vijf ministers van de Nederlandse regering in Londen op het vliegveld zullen landen. Alles is in orde gebracht. Voor de ontvangst begint het te regenen met het gevolg dat alles wordt afgelast.

25 november 1944

In de weerstoestand is vandaag enigszins verbetering ingetreden. Er is veel gevlogen. Voor de middag zijn $\pm$ jagers geland. Merendeels Mustangs; overigens Spitfires en Typhoons. Af en toe startte deze toestellen over de baan van Molenschot en landden daarna weer over Tilburg. Na de middag is er eveneens druk gevlogen. Er vlogen weer verscheidene Spitfires, Mustangs en een paar Typhoons rond. Er vlogen veel Douglas DC-3 (Dakota) transportvliegtuigen en ok een paar Anson's op en neer. Voorts zijn nog een paar Austers gezien en enige zware bommenwerpers zijn gehoord. Gemeld wordt dat er $\pm$ 50 jagers op het vliegveld aanwezig zijn. 's Nachts werden nog enige vliegtuigen gehoord. Verschillende groepen van Typhoon's zijn vandaag over hier naar het front gevlogen.

26 november 1944

Vandaag zijn vele Britse jagers in actie geweest. Voor de middag, als het mooi weer is, vliegen talrijke jachtvliegtuigen rond. Sommigen komen en anderen startten weer. Na de middag wordt er nog drukker gevlogen. Er arriveren verschillende formaties van 5 tot 10 Typhoons en ook verschillende Spitfires en Mustangs. Onder de Mustangs bevindt zich een Amerikaanse.

Er staan nu ruim 100 jagers op het vliegveld. Er werd geland over Molenschot. Enige Dakota en Anson transportvliegtuigen alsmede een paar Auster's landden over deze baan. Op normale hoogte kwam een B-17 over met defecte linker binnenmotor. Het vliegende Fort vloog door naar 't zuidwesten. In het noordwesten waren weer enkele condensatiestrepen van raketprojectielen (V-2) te zien. Als helder glinsterende strepen verschenen ze in de lucht. (V-1 V-2 V-3 = Verspilling één, Vergissing 2, Verlies 3). Tegen de avond vlogen een paar Typhoons rond met licht op. Des nachts zijn nog een paar machines gehoord evenals enkele explosies.

27 november 1944

Heden hebben enkele jagers rondgevlogen van de typen: Mustang, Spitfire, Typhoon. Er werd weer gestart over Molenschot. Enige transportmachines (Dakota en Anson) zijn aangekomen en na gelost te hebben weer opgestegen. Tenslotte werden nog enkele Austers gezien en enkele bommenwerpers gehoord. 's Nachts zijn nog een paar machines gehoord.

28 november 1944

Voor de middag zijn verschillende Typhoon, Mustangs en Spitfire jagers gestart en geland. Er startten en landden ook enige Dakota transportvliegtuigen. Verder zijn nog een paar Austers gezien. Na de middag is er vanwege het slechte weer weinig meer gevlogen. 's Nachts zijn enkele toestellen gehoord.